

Äriniň üstüne är getirmäge synanyşan imperatrisa Messalina

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar
написано kitapcy | 26 января, 2025

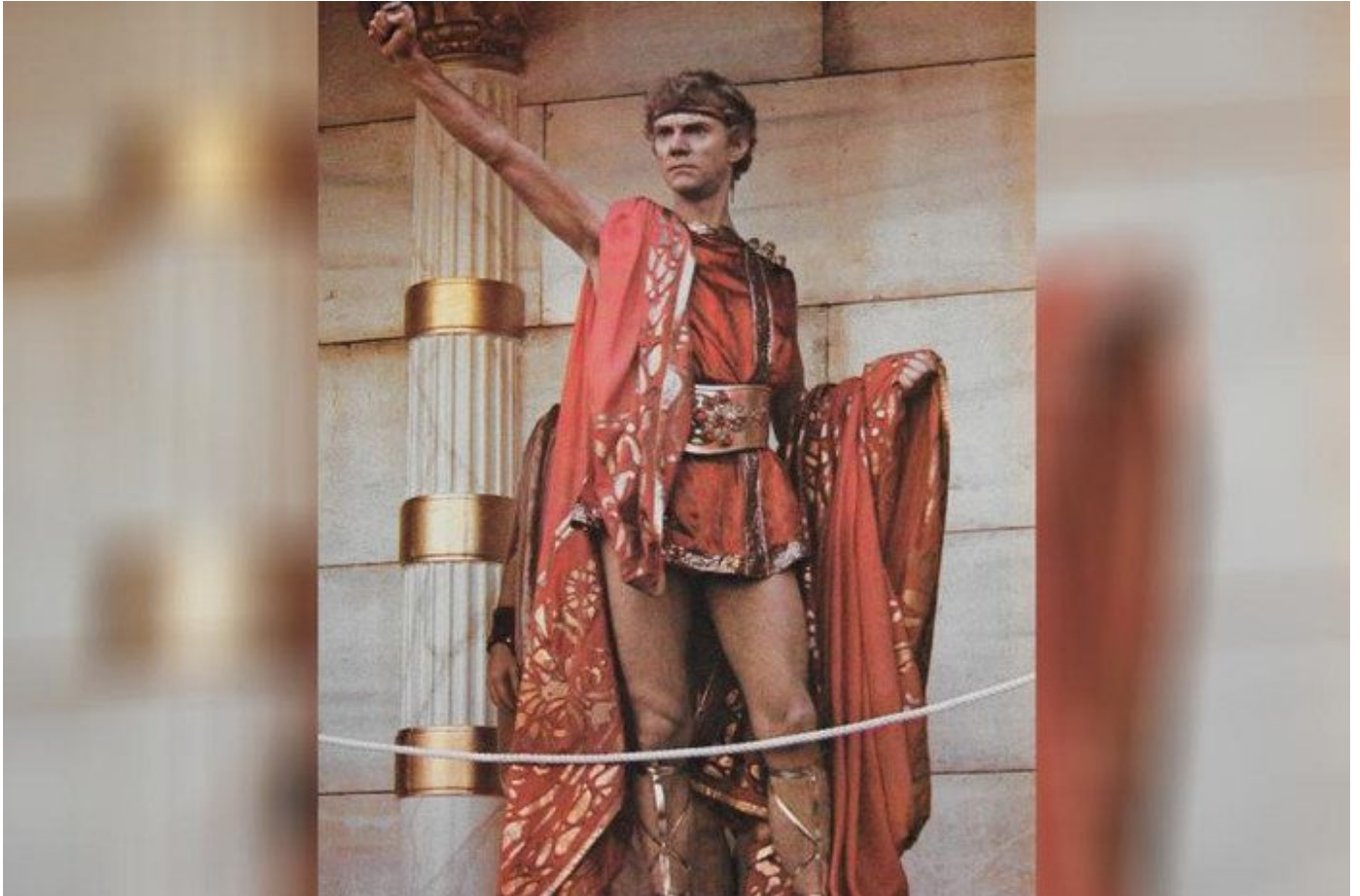
Äriniň üstüne är getirmäge synanyşan imperatrisa Messalina
ÄRINIŇ ÜSTÜNE ÄR GETIRMÄGE SYNANYŞAN IMPERATRISA MESSALINA

Imperatoryň aýaly Messalina oýnaşyny imperator etmek üçin onuň bilen toý tutdy

Kaligula taryhyň gören rehim-şepagatsyz imperatorlarynyň iň zannyýamanydy. Köp adam Nerony zalym hasaplaýar, emma dumlyduşy oda beren bu telbe imperatoram Kaligula ýaly bolup bilmändi. Gözi eglenen her aýalyny zorlan we günde onlarça guly zalymlyk bilen öldüren Kaligula 41-nji ýylda tagtdan agdarylanda, rimliler bir beladan dynandygy üçin uludan dem

alyppy.

Kaligula

Kaligula agdarylypdy. Emma döwlet agdarylyşygyny gurnanlar onuň ýerine kimi oturtmalydygynyň pikirini etmändiler. Tagtda oturdylmaly adamyň simwoliki taraplary bolmalydy.

Senat we goşun ýurduň döwlet dolandyryşyny eýelände, ol ýerde imperatoryň özi bolmaly däl-de, ady ýöremelidi.

Şonuň üçinem ýeke artykmaçlygy aristokrat maşgaladan bolan we agdarylyşykdan soň ölümüne garaşan Klod (Klawdiý) şol duran ýerinde Rim imperatory edilipdi.

Klodyň tagta çykmagy bilen goşun Rim hökümetini ymykly penjesine gysdy.

Klod (Klawdiý)

Öte gowşak adam bolan Klodyň ýönekeý esgerler tarapyndanam silterlenip ýörlen gurjakdan enaýy ýeri bolmandyr.

Wagtyň geçmegi bilen gowşakdygy sebäpli Kloddan özlerine zyýan gelmejegini bilip, harbylar silterläp ýörmeklerini azaldypdyr, Klod simwoloki taýdanam bolsa imperator şekilli ýaşamaga başlapdyr.

Rim taryhçysy Sueton Klod barada şeýle diýýär:

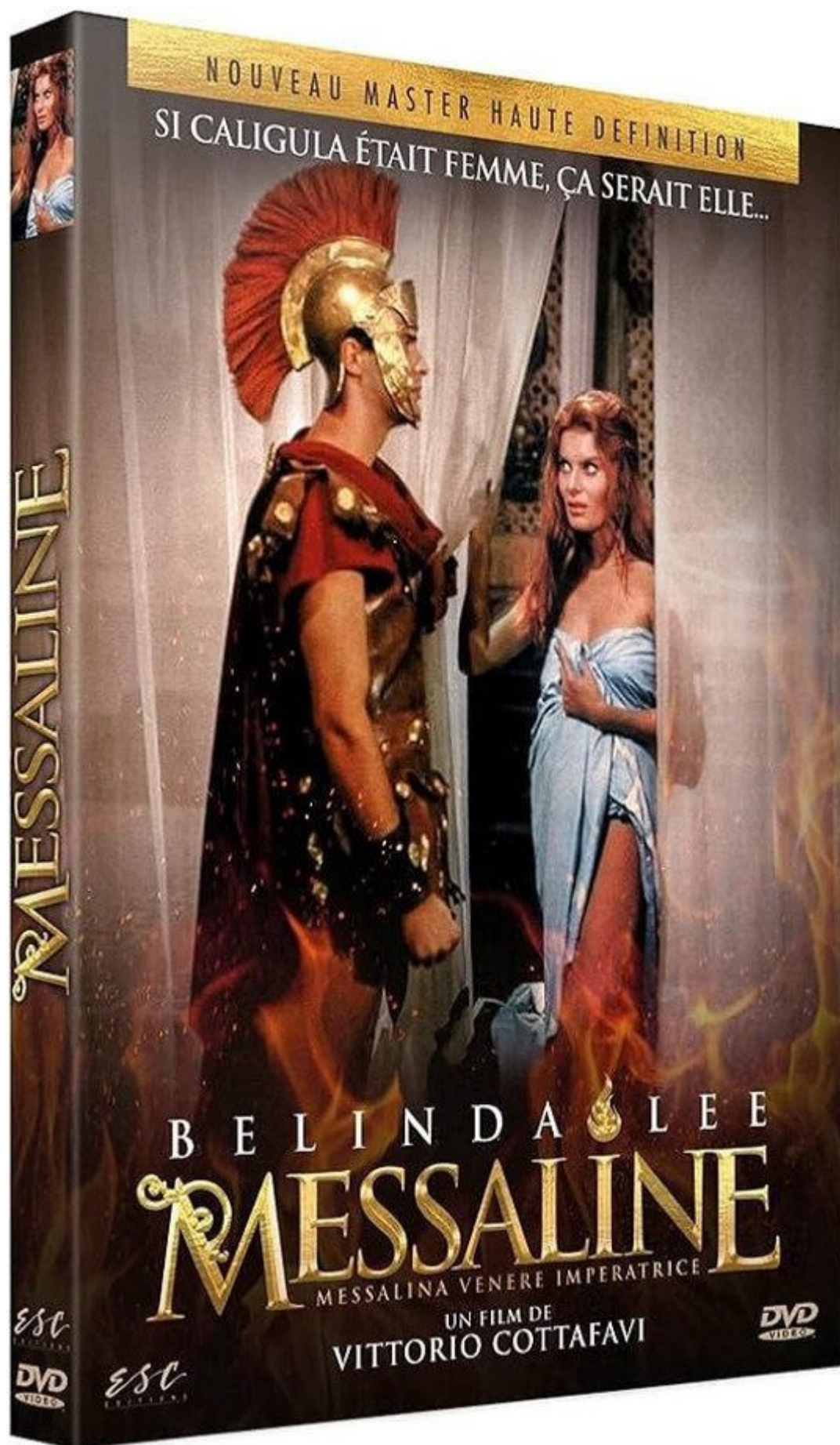
«Hökümet işlerinde köplenç aýallarynyň we gyrnaklarynyň isleglerine boýundy. Ol hökümdara däl-de, gula meňzeýärdi. At-abraýy, derejäni, çini, ýaragy, ýagşylygy, jezany köplenç näme edýändigini-de bilmän töweregindäkileriň bähbitlerine, simpatiyalaryna, hatda ynjylaryna görä paýlaýardy».

Klodyň bu bedibagtlygy az bolýan ýaly, Waleriýa Messalina atly aşa ahlaksyz aýala öýlenip, ony imperatrissa edipdir.

Taryhçy Ýuwenal bu şowsuz nikadaky ýürekbulanjy ýerleri şeýle beýan edýär:

«Klod her gün agşam içginiň we aşa köp iýmegiň täsiri bilen horlap uklamaga başlandan, Messalina ýanyna kenizeklerinden birini alyp, sessizje köşkden çykýardy. Garaňkylykdan peýdalanylýp we eşiğini çalşyp jelephanalaryň birine gidýärdi. Messalina şol ýerde çuw-ýalaňaç bolup, göwüslerini altyn torda güjeňläp, tenini halkyň hyrşyna berýärdi. Jelepçilik edende

ulanýan ady-da Lisikady. Müşderilerine gowy hyzmat ederdi we tölenen hakyny-da alardy».

Messalina aristokrat maşgaladan gelip çykansoň, onuň Klod bilen nikasy köşkde pozisiýasyny güýçlendirýärdi, emma rimli taryhçylaryň aýtmagyna görä ol ärine aç-açan ikilik edýärdi. Şeýle-de ol Kloddan bolan gyzy Oktawia hem Nerona durmuşa çykyp, ýene bir belany Rimin başyna musallat edipdi. Messalinanyň etmişleri az bolýan ýaly, Sirius atly aýally aristokrata göwün beripdir we gelşiklidigi aýdylýan ýaş aristokraty aýalyndan aýryp, özüne ograş tutunypdyr. Messalinanyň hetden aşmaları wagtal-wagtal Kloda habar berilýänem bolsa, imperator bulary görmezlige salyp, söýgüli aýalyndan el çekip bilmändir.

Imperatrissa Messalina

• **Mesallinanyň pyrryldagy**

Mesallina hernäçe bileninden galmasa-da, Klodyň barlygyna hem kanagat edip bilmändir. Kän wagt geçmänkä ol belli karara gelipdir. Klody öldürip, ýerine Siriusy Rimiň täze imperatory edip belletmegi niýetine düwüpdür.

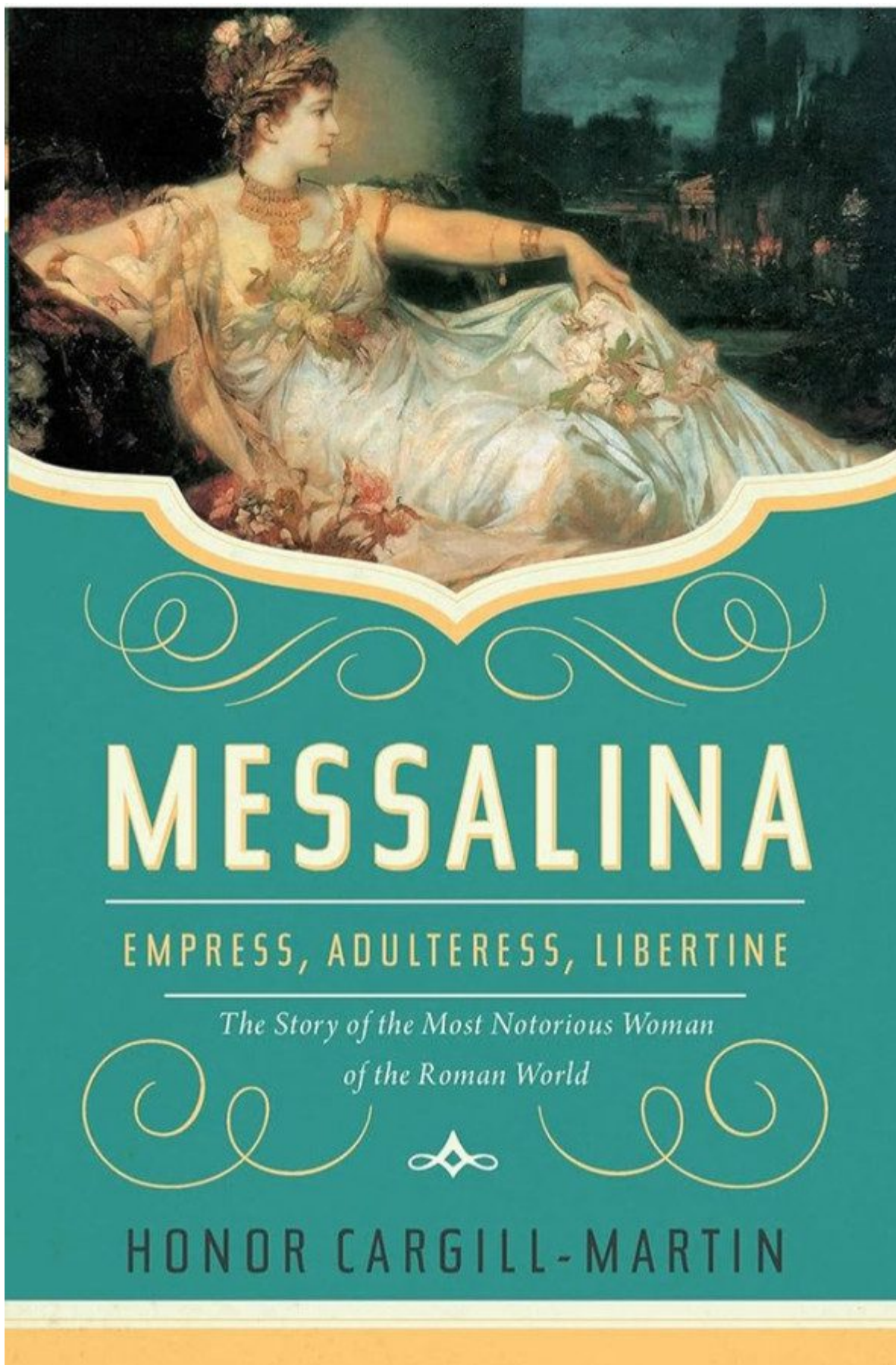
Ol Klodyň Rimde ýok wagy köşkde toý dabarasyny geçiripdir. Durmuşa çykýan imperatrisanyň özi, öýlenýänem Sirius eken. Toýa çagyrylanlar gözlerini gören zadyna aňka-taňka boluşyp,

imperatrisanyň toýuna şaýatlyk edipdir.

Rim goşunynyň serkerdeleri bu masgaraçylyga mundan artyk çydap bilmän, Kloda gyssagly Rime dolanmagy we günäkärleri jezalandyrmagy talap edipdir.

Simwoliki bolanda-da, Klod ahyrsoňunda imperator dy we bu ýagdaý onuň jylawyny elinde saklap duranlary beter ynjalykdan gaçyrypdy.

Klod gazap bilen Rime dolananam bolsa, ýolda onuň ýany bilen gelenlere aýalyna dözüp bilmejegini we ony aşa söýýändigini aýdypdyr.

Messalina bolsa goşundyr Senatyň öz eden hereketini oňyn garşylar we Klody tagtdan inderip oýnaşy Siriusy imperator diýip yglan eder öýdüpdür. Emma Klody ol tagta mynasyp

görenler imperatoryň gowşak şahsyýetinden diýseň göwnühoşdylar. Şonuň üçinem güýç toparlarynyň barsy Klodyň tarapyna geçipdi.

Messalina şemalyň tersine öwüsip başlandygyny gören badyna Klody ynandyrmak we özüne zyýan ýetirilmeginiň öňüni almak maksady bilen ýanyna kenizeklerini alyp, Rime gelen imperatory garşylamaga gidipdir.

Janpenalar Messalinanyň ärine ikilik edip ýatyp-turan ähli erkeklerini toplaý gylyçdan geçiripdir, ýöne Klod şular ýaly ýagdaýdan soňam imperatrisanyň ölüm permanyny bermändir.

Janpenalar Klodyň buýrugyna garaşmazdan imperatrisany öldüripdir. Bu habary eşiden Klodyň gynanjynyň çägi bolmandyr. Ol kân wagt geçmänkä öz doganynyň gyzyna öýlenip, diýseň täsin nika baglaşypdyr.

Klodyň gyzy Oktawiýa Lusiý Domisiý Agenobarba durmuşa çykmagy Rim üçin iň şowsuz nikalaryň biri bolupdy, taryh onuň ärini Neron ady bilen tanapdyr.

Mehmet MAZLUM ÇELIK.

@MMazlumcel

celikmehmedmazlum@gmail.com

Penşenbe, 17.08.2023 ý. Taryhy makalalar